

## «Τι θα αλλάζαμε στις πόλεις μας για να προάγουμε την υγεία μας»

Γνωρίζουμε τι σημαίνει «Υγιής Πόλη», μαθαίνουμε πώς σχεδιάζουν οι φοιτητές να προάγουν την υγεία των πολιτών μέσα από τον αστικό σχεδιασμό και συζητάμε τις δικές μας προτάσεις. Οδοντιατρική Σχολή, Κυλικείο, *Χάρτης 1: 12 Β7, Διάρκεια: 180', άνω των 15 ετών.*

ΚΥΡΙΑΚΗ 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012, ώρα 10:00πμ



Άποψη της αίθουσας κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης της δράσης (Φωτογραφία © Σ. Χατζηκοκόλη)

Με την πιλοτική πρωτοβουλία του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) με τίτλο «ΑΠΘ την Κυριακή» και στόχο την εξωστρέφεια, επιχειρήθηκε το άνοιγμα δραστηριοτήτων και υποδομών του πανεπιστημίου στους πολίτες κάθε Κυριακή από 13 Μαΐου έως 17 Ιουνίου, μετατρέποντας το ΑΠΘ στο μεγαλύτερο εκπαιδευτικό πάρκο της χώρας.

Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας αυτής πραγματοποιήθηκε, την Κυριακή 3 Ιουνίου, η δράση «**Τι θα αλλάζαμε στις πόλεις μας για να προάγουμε την υγεία μας**», στο κυλικείο της Οδοντιατρικής Σχολής στις ώρες 10:00πμ-13:00μμ, ενώ η συζήτηση διήρκησε ως τις 14:00μμ.

Τη διοργάνωση της δράσης αυτής ανέλαβε το Μάθημα **Προγραμματισμός και Σχεδιασμός Ειδικών Χρήσεων**, του **Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης (ΤΜΧΑ)** της **Πολυτεχνικής Σχολής** του ΑΠΘ. Υπεύθυνη του μαθήματος και της δράσης ήταν η Σοφία Χατζηκοκόλη, Επ. Καθηγήτρια του ΤΜΧΑ.

Η δράση είχε τη μορφή παρουσιάσεων από διδάσκοντες και φοιτητές και ακόλουθης σχετικής συζήτησης με τους πολίτες. Στόχος της δράσης αυτής ήταν α) η επικοινωνία με τους πολίτες β) η δημοσιοποίηση της δουλειάς διδασκόντων και φοιτητών του ΤΜΧΑ πάνω σε ορισμένα θέματα του Μαθήματος σχετικά με το τι σημαίνει «Υγιής Πόλη», πώς ερευνάται και σχεδιάζεται η προαγωγή της υγείας των πολιτών μέσα από τον αστικό σχεδιασμό και γ) η συζήτηση με τους πολίτες πάνω σε ερωτήματα και διευκρινήσεις αναφορικά με υπάρχουσες και νέες σχετικές προτάσεις, κλπ.

Για τους λόγους αυτούς η δράση οργανώθηκε σε 6 ενότητες.

Η **1η Ενότητα** περιελάμβανε μια εισαγωγική παρουσίαση πάνω στις έννοιες και τις εξελίξεις των κεντρικών θεμάτων της δράσης αυτής. Η παρουσίαση αναφέρθηκε στη διαχρονική σχέση των εννοιών του 'αστικού σχεδιασμού' και της 'δημόσιας υγείας' και των εκάστοτε επιπτώσεών τους στην υγεία των πολιτών. Η σχέση αυτή φαίνεται να περνά μέσα από 3 γενικές φάσεις. Στην πρώτη φάση, αστικός σχεδιασμός και δημόσια υγεία συνεργαζόταν στενά. Στην Ελληνική κυρίως αρχαιότητα η σχέση αυτή ήταν ισχυρά συνυφασμένη μέσα από μια ολιστική αντίληψη της έννοιας της υγείας, σωματικής, ψυχικής, κοινωνικής, κλπ, όπου η πρόληψη και όχι η θεραπεία έπαιζε τον σημαντικότερο ρόλο και υποστηριζόταν σημαντικά και μέσα από τη συμβολή του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Στη δεύτερη φάση η σχέση του 'αστικού σχεδιασμού' και της 'δημόσιας υγείας' διαχωρίστηκε, με έξαρση κύρια κατά την εποχή του Μοντερνισμού. Στην εποχή αυτή, προς τα μέσα του 20ου αιώνα, η μεγάλη πίστη στα επιτεύγματα της Ιατρικής επιστήμης και τεχνολογίας δεν εστίαζε στην πρόληψη αλλά κύρια στη θεραπεία των ασθενειών που προσφερόταν στα μεγάλα νοσοκομεία τα οποία συνεχώς πλήθαιναν και γιγαντωνόταν. Αντίστοιχα ο διαχωρισμός της σχέσης του 'αστικού σχεδιασμού' και της 'δημόσιας υγείας' επέτρεψε την ανεξέλεγκτη αστικοποίηση και το γιγαντισμό των πόλεων, που δεν είχαν τώρα τη δημόσια υγεία ως κύρια μέριμνα. Ως αποτέλεσμα παρουσιάστηκε η γενικότερη υποβάθμιση της ποιότητας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και εξ αυτού η ανάδειξη των μεγάλων ασθενειών του λεγόμενου 'πολιτισμένου' κόσμου, όπως είναι οι καρδιαγγειακές νόσοι, τα νεοπλάσματα, οι ψυχικές νόσοι, κλπ, που παρουσίαζαν δραματική αύξηση την οποία δεν μπορούσαν πλέον να ελέγξουν και να θεραπεύσουν τα μεγάλα τεχνολογικά νοσοκομεία.

Τα δεδομένα αυτά απαίτησαν και σηματοδότησαν το πέρασμα στην τρίτη φάση της σχέσης του 'αστικού σχεδιασμού' και της 'δημόσιας υγείας' στην οποία βρισκόμαστε σήμερα. Εθνικές και διεθνείς οργανώσεις εργάστηκαν σε προγράμματα επανένωσης και αναζωογόνησης της σχέσης 'αστικού σχεδιασμού' και 'δημόσιας υγείας', όπως είναι το πρόγραμμα «Υγιών Πόλεων» της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας. Κύρια μέριμνα στα προγράμματα αυτά δίνεται τόσο στον τομέα της θεραπείας, με την ίση και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση των πολιτών σε υγειονομικές παροχές, όσο και στον τομέα της πρόληψης με την προαγωγή της σωματικής και ψυχικής υγείας των πολιτών μέσα από την αναβάθμιση της ποιότητας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, τη δυνατότητα φυσικής άσκησης των πολιτών στο αστικό τους περιβάλλον, την ενεργοποίηση και κοινωνικοποίηση των πολιτών, τη συμμετοχή τους στις διαδικασίες αποφάσεων μέσω δράσεων συμμετοχικού σχεδιασμού, κλπ.

Πάνω σε αυτή τη λογική δομήθηκε στη συνέχεια και το ακόλουθο πρόγραμμα της δράσης αυτής.

Έτσι, η **2η Ενότητα**, με παρουσιάσεις σχετικής δουλειάς φοιτητών του ΤΜΧΑ (Κάκιας Γ., Παπαδόπουλος Ε., Συκάς Γ., Γιορντάνοβα Ρ., Καραχάλιου Ε., Μεταλληνού Α., Παπανικολάου Ν.), εστιάστηκε αρχικά στον τομέα της θεραπείας, με την αναγνώριση των ανισοτήτων στον τομέα των υγειονομικών παροχών, σε σχέση με το περιφερειακό και πολεοδομικό πλαίσιο της Θεσσαλονίκης.

Στη πρώτη παρουσίαση διαφάνηκε με σχετικά παραδείγματα, η υπεροχή της μητροπολιτικής περιοχής της Θεσσαλονίκης σε υγειονομικές παροχές σε σχέση με την υπόλοιπη περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας αλλά και η υστέρησή της σε σχέση με την περιφέρεια Πρωτεύουσας. Στη δεύτερη και τρίτη παρουσίαση, της ενότητας αυτής, παρουσιάστηκαν τα χαρακτηριστικά της χωρικής κάλυψης, οι χρονοαποστάσεις και το επίπεδο εξυπηρέτησης του πληθυσμού στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης. Αναδείχθηκε η ελλειμματική κάλυψη και εξυπηρέτηση του πληθυσμού των περιφερειακών περιοχών και αντίστοιχα η υπερσυγκέντρωση υγειονομικών εγκαταστάσεων στις κεντρικές περιοχές και η υπερκάλυψή τους από υγειονομικές παροχές οι οποίες με τον επείγοντα χαρακτήρα των μετακινήσεων που απαιτούν συχνά επιβαρύνουν περισσότερο το ήδη επιβαρυσμένο κυκλοφοριακό φορτίο της πόλης.

Οι επόμενες ενότητες συγκεντρώθηκαν στον τομέα της πρόληψης και προαγωγής της υγείας των πολιτών μέσω του πολεοδομικού, αστικού και συμμετοχικού σχεδιασμού.

Η **3η Ενότητα** παρουσίασε παραδείγματα σύγχρονων κινημάτων και πολεοδομικών εφαρμογών από το διεθνή χώρο τα οποία φαίνεται να κατανοούν και να αναδεικνύουν την αναγκαιότητα της στενής σχέσης και συνεργασίας αστικού σχεδιασμού και δημόσιας υγείας. Στην πρώτη παρουσίαση του καθηγητή του Τμήματος Αρχιτεκτόνων και διδάσκοντα του ΤΜΧΑ, Άγι Αναστασιάδη, παρουσιάστηκαν οι θέσεις του κινήματος της «Νέας Πολεοδομίας», ενός ανερχόμενου κινήματος πολεοδομικού και αστικού σχεδιασμού που ενσωματώνει πολλές προτάσεις οι οποίες έχουν άμεσα ή έμμεσα σχέση με την πρόληψη και την προαγωγή της υγείας των πολιτών. Στη συνέχεια οι υπόλοιπες εργασίες των φοιτητών του ΤΜΧΑ (Ιστορίου Θ., Παγούνη Χ., Τσουμαλάκος Σ., Τζιούτζιος Δ.) παρουσίασαν εφαρμοσμένα σχετικά παραδείγματα από τις πόλεις της Κοπεγχάγης, της Στοκχόλμης και της Μαδρίτης, υποστηριζόμενα από σχετικά Videos. Στα παραδείγματα αυτά η αναβάθμιση της ποιότητας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, η δυνατότητα φυσικής άσκησης και ο συμμετοχικός σχεδιασμός αποτελούν σημαντικούς παράγοντες αστικού σχεδιασμού.

Η **4η Ενότητα** είχε ως αντικείμενο το οικολογικό αποτύπωμα του πρασίνου και είχε και εφαρμοσμένο χαρακτήρα στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Η διδάσκουσα του ΤΜΧΑ, Παρασκευή Ταράνη, παρουσίασε την ιδιαίτερη σημασία που έχει για την οικολογία και τη δημόσια υγεία η αναβάθμιση του πρασίνου στον αστικό σχεδιασμό και αναφέρθηκε σε μεθόδους μέτρησης του οικολογικού αποτυπώματος του πρασίνου που εφαρμόζονται στο διεθνή χώρο. Στη συνέχεια, σε συνεργασία με τους φοιτητές του

ΤΜΧΑ (Γαλιατσάτος Ε., Καλλιμάνης Ι.) παρουσιάστηκε, θεωρητικά και πειραματικά, εφαρμογή της πρότασης οικολογικής αναβάθμισης σε δεδομένη επιβαρυσμένη και υποβαθμισμένη ποιοτικά περιοχή του κέντρου της Θεσσαλονίκης. Η εφαρμογή είχε θεαματικά αποτελέσματα στην αναβάθμιση του οικολογικού αποτυπώματος του πρασίνου στην περιοχή μελέτης και μάλιστα με πολύ περιορισμένα οικονομικά μέσα.

Η **5η Ενότητα** ήταν αφιερωμένη στην ενεργοποίηση και κοινωνικοποίηση των πολιτών και στη συμμετοχή τους στις διαδικασίες αποφάσεων, σχετικά με τον αστικό τους χώρο, μέσω δράσεων συμμετοχικού σχεδιασμού. Η διδάσκουσα του ΤΜΧΑ, Αθηνά-Χριστίνα Συράκου αναφέρθηκε στις αντιλήψεις και στην εξέλιξη της έννοιας του συμμετοχικού σχεδιασμού καθώς και στις θεραπευτικές του ιδιότητες μέσω της διαδικασίας και των αποτελεσμάτων του. Στη συνέχεια περιέγραψε σχετικές δράσεις συμμετοχικού σχεδιασμού που πραγματοποιήθηκαν στο διεθνή χώρο, και ιδιαίτερα στην Οξφόρδη, από την οποία είχε προσωπική εμπειρία με ανάλογη συμμετοχή. Τέλος, ανέλυσε τα σχέδια μελλοντικών σχετικών δράσεων που προγραμματίζονται για τη Θεσσαλονίκη με τη συνεργασία ΑΠΘ, ΧΑΝΘ και Δήμου Θεσσαλονίκης, καλώντας τους παρευρισκόμενους πολίτες σε ενεργό συμμετοχή.

Η **6η Ενότητα** αφιερώθηκε στη συζήτηση με τους παρευρισκόμενους συντελεστές και πολίτες με ανταλλαγή απόψεων, προσωπικών θέσεων και διευκρινήσεων πάνω σε σχετικά θέματα της εκδήλωσης, με αποκόμιση σημαντικών εμπειριών, κατά δήλωση συμμετεχόντων παρουσιαστών και παρευρισκόμενων πολιτών.

(Βλ. παρακάτω φωτογραφίες των ομιλητών κατά τη σειρά των παρουσιάσεών τους και το αναλυτικό πρόγραμμα της δράσης αυτής).



Οι ομιλητές, διδάσκοντες και φοιτητές του ΤΜΧΑ, κατά τη σειρά των παρουσιάσεών τους (Φωτογραφίες-επεξεργασία © Σ. Χατζηκοκόλη)

Παράλληλα, στο χώρο της εκδήλωσης της δράσης, αναρτήθηκαν σχετικές εργασίες φοιτητών του μαθήματος «Προγραμματισμός και Σχεδιασμός Ειδικών Χρήσεων», του ΤΜΧΑ που συμμετείχαν σε διάφορα επιστημονικά συνέδρια, με την εποπτεία και συμμετοχή της υπεύθυνης του μαθήματος, Σοφίας Χατζηκοκόλη, επικ. καθηγήτριας ΤΜΧΑ, που είχαν σχέση με το ειδικό θέμα της δράσης. Τα θέματα και οι μελετητές των εργασιών αυτών ήταν:

1. **«Ο αστικός σχεδιασμός στον έλεγχο των καρδιολογικών παθήσεων. Το παράδειγμα της πόλης της Δράμας»**, Τσαμζή Δ., Πανοζάχου Κ., Κανδής Ν., Χατζηκοκόλη Σ.
2. **«Δημόσιοι αστικοί χώροι και ψυχική υγεία»**, Σπυριδωνίδου Α., Καρούτσου Ο., Μανίκα Σ., Χατζηκοκόλη Σ.
3. **«Κυκλοφοριακός θόρυβος. Επιπτώσεις στη ψυχική υγεία»**, Μπαρακλιανός Ι., Ραχμανίδης Π., Καρακώστα Μ., Χατζηκοκόλη Σ.



4. «Χώρος, μουσική και ψυχική υγεία», Κυριακού Κ., Ξιφιλίδου Α., Σουριανός Ε., Χατζηκοκόλη Σ.

Για την πραγματοποίηση της δράσης αυτής θερμές ευχαριστίες οφείλονται σε όλους όσους συνέβαλαν με οποιοδήποτε τρόπο, και ιδιαίτερα: στον Πρύτανη και Πρόεδρο του ΤΜΧΑ, Καθ. Ιωάννη Μυλόπουλο και στις Πρυτανικές Αρχές του ΑΠΘ για τη σημαντική αυτή πρωτοβουλία, κύρια για τις δύσκολες εποχές που ζούμε, στο Γραφείο Αντιπρύτανη Οικονομικού Προγραμματισμού και Ανάπτυξης για την οργάνωση και πραγματοποίηση της συνολικής δράσης και την επιλογή και ένταξη στο συνολικό πρόγραμμα της παρούσας εκδήλωσης, στον Αναπληρωτή Πρόεδρο του ΤΜΧΑ, Καθ. Γρηγόριο Καυκαλά για τη συνεχή ενθάρρυνση και υποστήριξη, στον Καθ. του Τμήματος Αρχιτεκτόνων και διδάσκοντα του ΤΜΧΑ, Άγι Αναστασιάδη, και στους υπόλοιπους διδάσκοντες του ΤΜΧΑ, Παρασκευή Τaráνη και Αθηνά-Χριστίνα Συράκου, για τη θερμή ανταπόκριση και συμβολή τους, στους φοιτητές του ΤΜΧΑ για τον ενθουσιασμό, την προσπάθεια και τη συμμετοχή τους, καθώς και στους πολίτες που συμμετείχαν και δικαίωσαν την όλη προσπάθεια και το σκοπό της διοργάνωσης αυτής.

**Αναλυτικό πρόγραμμα της δράσης**

 		<b>Τι θα αλλάζαμε στις πόλεις μας για να προάγουμε την υγεία μας</b> <b>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ 3/6/2012</b> Συντονιστής: Σοφία Χατζηκοκόλη		
Ώρα	Ομιλητές	Ιδιότητα	Θέμα	
<b>1η Ενότητα: Εισαγωγή</b>				
10:00-10:30	1 Σοφία Χατζηκοκόλη	Επ.Καθηγ. ΤΜΧΑ	<b>Εισαγωγή - Αστικός σχεδιασμός - δημόσια υγεία - Υγιείς Πόλεις</b>	
<b>2η Ενότητα: Υγειονομικές παροχές</b>				
10:30-10:45	2 Γρηγόριος Κάκιας Ευθύμιος Παπαδόπουλος Γεώργιος Συκάς	Φοιτ.ΤΜΧΑ Φοιτ.ΤΜΧΑ Φοιτ.ΤΜΧΑ	<b>Υγειονομικές παροχές στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Σχέσεις κέντρου – περιφέρειας</b>	
10:45-11:00	3 Ραντίνα Γιορντάνοβα Ελένη Καραχάλιου	Φοιτ.ΤΜΧΑ Φοιτ.ΤΜΧΑ	<b>Χωρική κάλυψη Πρωτοβάθμιας Επείγουσας Νοσοκομειακής Φροντίδας στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης</b>	
11:00-11:15	4 Αλίκη Μεταλληνού Νικόλαος Παπανικολάου	Φοιτ.ΤΜΧΑ Φοιτ.ΤΜΧΑ	<b>Νοσοκομειακές μονάδες στο πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης – Χρονοαποστάσεις και επίπεδο εξυπηρέτησης πληθυσμού</b>	
<b>3η Ενότητα: Αστικός σχεδιασμός και υγεία - Παραδείγματα από το διεθνή χώρο</b>				
11:15-11:30	5 Άγις Αναστασιάδης	Καθ.Τ.Αρχιτ.	<b>Νέα Πολεοδομία και Υγεία</b>	
11:30-11:45	6 Θεοδώρα Ισίδριου	Φοιτ.ΤΜΧΑ	<b>Κοπεγχάγη</b>	
11:45-12:00	7 Χρύσα Παγούνη	Φοιτ.ΤΜΧΑ	<b>Στοκχόλμη + Video</b>	
12:00-12:15	8 Σταύρος Τσουμαλάκος Δημήτριος Τζιούτζιος	Φοιτ.ΤΜΧΑ Φοιτ.ΤΜΧΑ	<b>Μαδρίτη + Video</b>	
<b>4η Ενότητα : Αστικός σχεδιασμός και υγεία – Εφαρμογές στη Θεσσαλονίκη</b>				
12:15-12:45	9α Παρασκευή Τaráνη 9β Ευάγγελος Γαλιατσάτος Ιωάννης Καλλιμάνης	Διδ.ΤΜΧΑ Φοιτ.ΤΜΧΑ Φοιτ.ΤΜΧΑ	<b>Το οικολογικό αποτύπωμα του πρασίνου στη Θεσσαλονίκη</b>	
<b>5η Ενότητα: Συμμετοχικός σχεδιασμός</b>				
12:45-13:00	10 Αθηνά-Χριστίνα Συράκου	Διδ.ΤΜΧΑ	<b>Δράσεις συμμετοχικού σχεδιασμού</b>	
<b>6η Ενότητα: Συζήτηση με τους πολίτες</b>				

Συντάκτης σύντομης αναφοράς – δελτίου τύπου της δράσης: «Τι θα αλλάζαμε στις πόλεις μας για να προάγουμε την υγεία μας»: Σοφία Χατζηκοκόλη, Email: [sxocoli@plandevl.auth.gr](mailto:sxocoli@plandevl.auth.gr) (15/6/2012).